

Tevilat Kelim

The Laws Of Immersing Utensils

A class by Rabbi Yonatan Y. Halevy

(1) תורה – במדבר (לא:כא-כד)

כא ויאמר אלעזר הכהן אל-אנשי הצבא, הצבאים למלקחיה: זאת תקת התורה, אשר-צנה ה' את-משה. **כב** אך את-הנהב, ואת-הכסף; את-הנחשת, את-הברזל, את-הבדיל, ואת-העפרת. **כג** כל-דבר אשר-יבא באש, תעבירו באש וטהרו--אך, במי נדה יתחטא; וכל אשר לא-יבא באש, תעבירו במים. **כד** וכבסתם בגדיכם ביום השביעי, וטהרתם; ואחר, תבאו אל-המקנה.

(2) משנה – עבודה זרה (ה:יב)

הלוקח פלי תשמיש מן הגוי, את שדרכו להטביל, יטביל להגעיל, יגעיל. ללבן באור, ילבן באור. השפוד והאסקלה, מלבנן באור. הספין, שפה והיא טהורה:

(3) תלמוד בבלי – עבודה זרה (עה)

תנא וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא (במדבר לא, כג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהרו הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת תני בר קפרא מתוך שנאמר (במדבר לא, כג) במי נדה שומע אני שצריך הזאה שלישי ושביעי ת"ל אך חלק א"כ מה ת"ל במי נדה מים שנדה טובלת בהן הוי אומר ארבעים סאה איצטריך למיכתב וטהר ואיצטריך למיכתב במי נדה אי כתב וטהר ה"א וטהר כל דהו כתב רחמנא במי נדה ואי כתב רחמנא במי נדה הוה אמינא הערב שמש כנדה כתב רחמנא וטהר לאלתר

(4) רבנו אברהם אבן עזרא – במדבר (שם:כג)

אך במי נדה יתחטא. היה נראה לנו כי הוא מי אפר הפרה כמו מי נדה לא זורק עליו וחז"ל אמרו כי טעמו בשיעור המים שתרחץ בהם האשה הנדה ודעתם רחבה מדעתינו.

(5) תלמוד בבלי – שם

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפי' כלים חדשים במשמע דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו ואפילו הכי בעי טבילה מתקיף לה רב ששת אי הכי אפי' זוזא דסרבלא נמי א"ל כלי סעודה אמורין בפרשה

(6) רש"י – שם

כלי סעודה אמורין בפרשה - דהכתיב כל דבר אשר יבא באש ואין דרך להשתמש ע"י האור אלא כלים של צורכי סעודה ובהנהו כתיב וטהר טבילה אבל זוזא דסרבלא לא.

(7) מרן – בית יוסף – יורה דעה (קכ)

והן צרכי סעודה כלומר ועוד צריך תנאי אחר שיהיו צרכי סעודה והכי איתא בסוף ע"ז (שם) **ומפרש טעמא** משום דכלי סעודה אמורין בפרשת כלי מדין פירוש דכתיב כל דבר אשר יבא באש ואין דרך להשתמש באש אלא כלים של צרכי סעודה.

(8) תלמוד בבלי – שם

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בלקוחין וכמעשה שהיה אבל שאולין לא

רב יצחק בר יוסף זבן מנא דמרדא מעובד כוכבים סבר להטבילה א"ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן כלי מתכות אמורין בפרשה אמר רב אשי הני כלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה ככלי מתכות

(9) הרמב"ם – פירוש המשנה (ה, יב)

וכאשר מטבילים אח"כ בארבעים סאה טהרו גם לענין אסור והיתר נוסף על ענין הטומאה וטהרה... אבל לענין הטומאה והטהרה אין מנוס מטבילה במי מקוה, ואז תסתלק ממנה טומאת גויים. ודע זה.

(10) המאירי – עבודה זרה (שם)

טבילה זו מכיון שעיקרה לכניסת קדושת מאכלות אינה בכלים ישנים אלא אחר שהוכשרו, שאם אתה מטבילן עד שלא הוכשרו היאך הם נכנסים בה לקדושה ועדין אינן ראויים לה ונמצא הכלי טובל ושרץ בידו...

(11) תלמוד ירושלמי – עבודה זרה (פרק ה הלכה טו)

שאלון לרבי ירמיה אמ' צריך להטביל לפי שיצאו מטומאת הגוי ונכנסו לקדושת ישראל.

(12) רבנו חיים אליעזר בן יצחק מווינה – שו"ת מהר"ת אור זרוע (סימן סג)

ובירושלמי מפרש מפני שיצאו מטומאת גוים ונכנסו לקדושת ישראל, מדמה אותו לגר שנכנס לקדושה על

ידי טבילה. אעפ"י שקודם שלקחו היה מותר להשתמש בו.

(13) הרב אליעזר יהודה וולדנברג – שו"ת ציץ אליעזר (חלק ז סימן לז)

ראשית יש לומר כי בכלל ענין הצרכת טבילה לכלים הנקנים מעכו"ם אינם תלויים כלל באי מקבלים טומאה או לא, והוא דין מיוחד של דרך העברתם מרשות עכו"ם לרשות ישראל... וכ"כ גם החכמת אדם בכלל ע"ג סעי' א' דטבילה זו אינו מצד טומאה אלא הכתוב הצריך טבילה לכלים שיוצאים מרשות עכו"ם לרשות עיי"ש... וענין הטבילה בכאן הוא על הוצאתם מרשות עכו"ם והכנסתם לרשות ישראל, והוא דין מיוחד של טומאת - רשות שאינו קשור בדיני טומאת הכלים הכלליים.

רמב"ם – משנה תורה – מאכלות אסורות – פרק יז (א-ו)

מהדורת מכון ממרא

ד וכלן שנושטמש בהן עד שלא הרתיח, או עד שלא הדיח, ועד שלא הלבין, ועד שלא הטביל-- מתר: שכל השומן שבהן נותן טעם לפגם הוא, כמו שבארנו.

ה טבילה זו שמתבילין כלי הסעודה הנלקחין מן הגויים, ואחר כך יתרו לאכילה ושתיה--אינה לענין טמאה וטהרה, אלא מדברי סופרים. ורמז לה "כל-דבר אשר-יבא באש" (במדבר לא, כג); ומפי השמועה למדו, שאינו מדבר אלא בטהרתו מידי געולי גויים, לא מידי טמאה: שאין לה טמאה שאינה עולה אלא על ידי האש; וכל הטמאים, בטבילה עולין מטמאתן, וטמאת מת, בהזאה וטבילה. ואין שם אש כלל אלא לענין געולי גויים. וכינון שפתוב "וטהר" (שם), אמרו חכמים הוסף לו טהרה אחר עבירתו באש להתירו מגעולי גויים.

ו ולא חיבו בטבילה זו, אלא כלי מתכות שלסעודה הנלקחין מן הגויים; אבל השואל מן הגויים, או שמשפן הגוי אצלו כלי מתכות--מדיח או מרתיח או מלבן, ואינו צריך להטביל. וכן אם לקח כלי עץ או כלי אבנים--מדיח או מרתיח, ואינו צריך להטביל. וכן כלי חרס החדשים, אינו צריך להטביל; אבל השוועין באבר, הרי הן ככלי מתכות וצריכין טבילה.

א קדרה שלחרס שנתבשל בה בשר נבלה, או בשר שקצים ורמשים--לא יבשל בה בשר שחוטה באותו היום. ואם בשל בה מין בשר, התבשיל אסור; בשל בה מין אחר, בנותן טעם. [ב] ולא אסרה תורה אלא קדרה בת יומה בלבד, הואיל ועדין לא נפגם השומן שנגלע בקדרה; ומדברי סופרים, לא יבשל בה לעולם. לפיכך אין לוקחין כלי חרס ישנים מן הגויים שנושטמשו בהן בחמין, כגון קדרות וקערות, לעולם, ואפלו היו שוועין באבר; ואם לקח, ובשל בהן מיום שני והלאה--התבשיל מתר.

ב הלוקח כלי תשמיש סעודה מן הגויים, מכלי מתכות וכלי זכוכית--דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר--מתבילן במי מקנה, ואחר כך יהיו מתרין לאכל בהן ולשתות. ודברים שנושטמש בהן על ידי צונן, כגון כוסות וצלוחיות וקתונות-מדחתן ומטבילן, והן מתרין. ודברים שנושטמש בהן על ידי חמין, כגון יורות וקמקמוסין ומחמי חמין--מגעילן ומטבילן, והן מתרין. ודברים שנושטמש בהן על ידי האור, כגון שפודין ואספלאות--מלבנן באור עד שתנשר קלפתן ומטבילן, והן מתרין.

ג כיצד מגעילן: נותן יורה קטנה לתוך יורה גדולה, וממלא עליה מים עד שיעצופו על הקטנה, ומרתיחה יפה יפה; ואם הייתה יורה גדולה--מקיף על שפתה בצק או טיט, וממלאה מים עד שיעצופו המים על שפתה, ומרתיח.

שלחן ערוך – יורה דעה – סימן קכ

דיני טבילת הכלים, ובו ט"ז סעיפים
עם סיכומיו של מו"ר הרב יעקב פריץ שליט"א

(א) הקונה מהעובד פוכבים פלי סעדה של מתכת או של זכוכית, או פלים המצפים באבר מבפנים, אף על פי שהם חדשים צריך להטבילם במקנה או מעין של ארבעים סאה (טור) בשם סה"מ ועב"י).
הנה: יש אומרים דכלים המצפים באבר, אפלו בפנים, יטבל בלא ברכה (בית יוסף בשם סמ"ק וארד), וכן נוהגין.

אמנם דעת רוב הפוסקים שהוא מדאוריתא, ויש להחמיר בספקם.

ג) איסור שימוש בכלים לא טבולים אפילו הם של מתכות, יש אומרים האיסור הוא מדרבנן אפילו לסוברים שחיוב טבילת כלים הוא מן התורה. כן כתב 'ביאור הלכה' (סימן שכג ס"ז) ויש אומרים שאיסור ההשתמשות הוא מן התורה (או"ז (ע"ז רצג) משב"ז או"ח תפו) ויש אומרים שאפילו נאמר שאיסור ההשתמשות הוא רק מדרבנן, כל זה כשאין אפשרות להטבילם, אבל אם יכול להטביל ומשתמש בכלי בלא טבילה, הרי הוא עובר על עשה (וכן כתב ס' ט"כ בשם רש"ז אורבך ז"ל). **נלי"פ:** לא מסתברת דעה זו, ולא משמע כן מביאור הלכה הנ"ל.

ד) של מתכות שבפרשת כלי מדין שמשם למדנו חיוב טבילת כלים. (מה"ת או אסמכתא) נזכר רק כלי מתכות, שנאמר: "ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה, זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' את משה, אך את הזהב ואת הכסף, את הנחושת את הברזל את הבדיל ואת העופרת, כל דבר אשר יבוא באש, תעבירו באש וטהר, אך במי נדה יתחטא, וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים" (במדבר פרק לא' כא-כג). הנה נזכרו בזה ו' מיני מתכות, ומסתבר שכל מיני מתכות בכלל זה, והם אלומיניום נירוסטה וכיו"ב.

[וכ' התפא"י בקונטרס יבקש דעת ריש סדר טהרות: שש שמות של מתכות הנ"ל הן לאו דוקא, אלא כל הנקרא בפטיש רקועי פחים, נקרא מתכות. עכ"ל. ובעה"ש (כג) כתב: שכל כלי מאיזה מין מתכת שהיא, צריכה טבילה].

ה) "או של זכוכית" אמרו בגמרא (מס' ע"ז עה) אמר רב אשי הני כלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להם

א) "הקונה מהגוי" לאפוקי השואל או השוכר כלי מהגוי, שאינו טעון טבילה כדלקמן סעיף ח'.

"כלי סעודה" לאפוקי כלים שאינם לצורך סעודה, שאינם טעונים טבילה, כגון טריפידיש שבסעיף ד', ובסעיף ה' וכיו"ב והטעם, כ' ב"י משום דכלי סעודה אמורים בפרשת כלי מדין, דכתיב: "כל דבר אשר יבוא באש" ואין דרך להשתמש באש, אלא כלים של צרכי סעודה.

ב) ואלו הפוסקים שסוברים חיוב טבילת כלים הוא מן התורה: הר"ף (לפי 'שאגת אריה' סי' נו), רש"י (ע"ז עה' ב' ד"ה זוזא), הראב"ד (ר' פר"ח ס"קג), ר"ת (תוספות יומא עה' א'), ראבי"ה (פסחים סי' תסד), סמ"ק (מצוה קצט), תרומת הדשן (סי' רנז), רשב"א (במס' ע"ז ובתוה"ב), הרא"ש (סי' לו), 'פרי חדש', פרי' תואר, הגר"א, חיד"א (יעיר און), 'חכמת אדם' (כלל עג' א'), ערוך השולחן (ד) שכתב: כל רבותינו הסכימו שטבילה זו היא מן התורה- ומסקנתו שגם דעת הרמב"ם כן שהיא מן התורה [וכן דעת מ"ב סי' שכג' ז] וכתב 'פרי חדש' (ו) "דעת הרשב"א שטבילה זו מדאוריתא היא ואפילו לכלים חדשים, ונראה מדבריו שם שכן דעת הראב"ד (ע"ז עה) והרמב"ן, וכולה שמעתתא דמס' ע"ז מוכחא דטבילה זו היא מן התורה. והכי מוכח דעת המחבר (- מרן) ממ"ש לקמן בסעיף ט' וסעיף יד' ע"ש וכן עיקר" וכן דעת ט"ז (טז).

אמנם יש פוסקים שס"ל חיוב טבילת כלים הוא מדרבנן. הם: תוספות ריד (ע"ז), ריטב"א, א"ח, רדב"ז, ארעא דרבנן, תפארת ישראל (סוף מס' ע"ז ביכין ס"ק פא) ועוד פוסקים.

תקנה, ככלי מתכות דמו. ופירש"י: זכוכית שנשתבר, ראוי להתיכו ולעשותו כלי. ודעת רוב הפוסקים שחיוב טבילת כלי זכוכית אינו אלא מדרבנן. אפילו מי שסובר שטבילת כלי מתכות מה"ת.

(כן דעת ר"ת בס' הישר, מאירי, ע"ז עה: אשכול ח"ג, "קרית ספר" הובא בכנה"ג (סי' קכ' הג' בית יוסף לג', פנים מאירות (חב' צז), שו"ת נודע ביהודה חיו"ד קמב, שאגת אריה (סי' נו- נז) פר"ח פר"ח, פמ"ג (או"ח סי' תנא במשב"ז ו' ולא) ערוך השולחן, רעק"א, בן איש חי (ש"ב מטות ב') עהש"ו ועו"פ).

(ו) כתב הרמב"ם (פי"ז ו'): "לא חייבו בטבילה זו אלא כלי מתכות של סעודה הנלקחים מן הגוי, אבל השואל מן הגוי או שמשכן הגוי אצלו כלי מתכות, מדיח או מרתיח או מלבו, ואינו צריך להטביל, וכן אם לקח כלי עץ או כלי אבנים, מדיח או מרתיח ואינו צריך להטביל, וכן כלי חרשים אינו צריך להטביל, אבל השועין באבר הרי הן ככלי מתכות וצריכים טבילה".

וכ' בספר "האשכול" (ח"ג) שכלי עצם אינם צריכים טבילה [וכ"כ בשו"ת "מלמד להועיל" (חיו"ד מט)] וכ' האחרונים שאין צריך להטביל כלי "פלסטיק" ו"ניילון" הנקנים מגוי והטעם: כיון שבימי חז"ל לא היו מיני כלים הללו ולא נתחייבו בטבילה, אין בידינו לחייבם בטבילה ואפילו בלא ברכה.

[וכ"כ בס' שו"ת חלקת יעקב (ח"ב) ובשו"ת (יביע אומר) (ח"ד חיו"ד סי' ח') וכ' ראייה לזה מדברי "הבית יוסף" או"ח סי' יג' שדבר שלא גזרו בו חכמים בזמנם מטעם מסויים, אף שבזמן הזה לא שייך הטעם שלהם, אין לנו לגזור מעצמינו במקום שלא גזרו חכמים וכ"כ כיו"ב מג"א (סי' שא נח') וכן העלה להקל בשו"ת ציץ אליעזר (ולדנברג ח"ז סי' לז') שכלי פלסטיק וניילון אינם צריכים טבילה. וכתב בספר טבילת כלים (מהרב צבי כהן) (פי"א קטו) שמוסרים בשם החזו"א שאינם צריכים טבילה, וכן פסק הרב משה פיינשטיין ז"ל]

(ז) ואלו הכלים שאינם צריכים טבילה: כלי עץ, כלי אבנים, כלי חרס (כ"כ רמב"ם), ובכלל חרס, כלי אדמה, וקרמיקה, כלי עצם (כ"כ האשכול) ובכלל זה קרן ושנהב (משן פיל), בכלל עץ, כלי גומי וכלי נצרים, כלי ניילון ופלסטיק (כ"כ אחרונים), אסבסט בכלל כלי אדמה וחרס, בקליט בכלל כלי עץ וניילון ופלסטיק. גומי בכלל

כלי עץ (- שהרי הוא שרף מהאילן), נייר, פורצלן- פרפורי (כ"כ הגאון חיד"א ואחרונים).

[כ' הגאון חיד"א ז"ל בשו"ת ברכה (קכ' ג') כלי פרפורי, אינם צריכים טבילה וכן מנהג העולם, כנה"ג וכל שכן עתה בזמנינו נתפשט המנהג להחזיקם ככלי חרס ממש בין לענין פסח בין לענין איסור עכ"ל.]

וכ' בפ"ת: כ' בשאלת יעבץ דכלים פרצליין אינם צריכים טבילה לפי שידוע שעשייתן מן החול ומן האדמה, וכלי מתכות אמורים בפרשה, ואע"ג דשיעי, לית לן בה. וכ"כ גליון מהרש"א. אבל דעת 'בן איש חי' (מטות ז') להטבילם בלא ברכה.]

(ח) "או כלים המצופים באבר מבפנים". דוקא כשהוא מצופה מבפנים, צריך טבילה בברכה, אבל אם מצופה רק מבחוץ, אין צריך טבילה וכדלקמן סעיף ו' (וכ"כ פרי חדש).

[כ' הטור ז"ל: וכלי זכוכית ככלי מתכות דמי, וכן כלי חרס המצופים באבר, וה"א במצופים בפנים, דהשתא דמו לכלי סעודה שהציפוי בפנים במקום התשמיש, אבל אם אינם מצופים אלא מבחוץ, אין צריך טבילה, ומטעם זה נמי, כלי של עץ שיש לו חשוקים של ברזל שמעמידים אותו, אין צריך טבילה אפילו למי שהולך אחר המעמיד עכ"ל. ב"ח: דלא הוי דומיא דכלי מדין שהיה המתכת במקום התשמיש].

(ט) כ' בקרית ספר על הרמב"ם שאפילו אי אמרינן שטבילת כלים דאורייתא, כלי זכוכית וחרס השועים באבר, לא הוי אלא מדרבנן.]

(י) ודוקא שהציפוי נעשה להשתמש בו, דהיינו שלא יבלע הכלי, או לחיזוק ועיבוי הכלי, אבל אם נעשה רק לנוי, אין צריך טבילה (כלבו סי' מח).

(יא) כ' רעק"א: כלים שהוטבלו ואח"כ ציפם באבר, צריכים טבילה שנית (עיין מג"א סי' תנא ס"ק כו).

(יב) "באבר" כ' ש"ך: כ' או"ח דהמצופים בזכוכית דינם כמצופים באבר, וד' "פרי תואר" שאין צריך טבילה ושכן עיקר לדינא, והטעם כיון שזכוכית לא חייבו בה אלא משום דדמי למתכות, אך לכלי חרס יחשב, לא החמירו בו להצריך כלי חרס המצופים בו, שאפילו המצופים באבר יש מאן דאמר בש"ס שאין צריך טבילה

[אמנם בכלים טמאים סגי להו במעיין שאין בו מ' סאה, אם כל גוף הכלי מכוסה במים, נטהר].

יד רמ"א: י"א דכלים המצופים באבר אפילו בפנים, יטביל בלא ברכה. כ' 'פרי חדש': חולק רמ"א על המחבר, בשנים: אחת, בכלים המצופים מבחוץ ולא מבפנים, שלד' המחבר אין צריך טבילה כלל. והוא (רמ"א) פסק שיטבילם בלא ברכה. שנית, בכלים המצופים בפנים ולא מבחוץ, שלד' המחבר, יטבילם בברכה ולרמ"א יטבילם בלא ברכה. ופסק המחבר עיקר שכן דעת רוב הפוסקים. ומיהו במצופה מבפנים ומבחוץ, לכולי עלמא יטבילנו בברכה, כמבואר בגמרא. ע"כ. וכן רעק"א (על דברי הפר"ח) מ"מ יש לומר, דוקא מצופים באבר ממש, אבל גלוזירט, לא יברך.

נלי"פ: ויש להסתפק בדעת מרן, האם גם לדעתו לא יברך כשמצופה מבפנים ומבחוץ בזכוכית.

(ב) צריך שיהא הפלי רפוי בידו בשעת טבילה, שאם מהדקו בידו הוי חציצה. ואם לחלח ידו במים תחלה, אין לחוש. ודוקא שלחלח ידיו במי מקנה, אבל לא במים תלושים (כ"מ ממרדכי פרק השוכר).

תלושים, הרי מתחברים עם מי המקוה, ונכשרים על ידי השקה, וכן דעת הט"ז להלכה, שאין צריך לחלחל ידיו במי המקוה, אלא אפילו במים תלושים, מועיל. וכן דעת פרי חדש, והגר"א.

יז ודעת "מטה יהונתן" (ר' יהונתן אייבשיץ) בהבנת רמ"א הוא, "שלחלח ידיו" רוצה לומר, שנתן ידו תחילה תחת מי המקוה, ובעודה במי המקוה (- לא מגביה ידו מהמים) נוטל הכלי, שאז לא הוי חציצה כיון שלא נתלש כלל מהמקוה, שם המקוה עליו.

(ג) יברך: על טבילת פלי; ואם הם שנים או יותר, מברך: על טבילת פלים.

יט ובדיעבד אם בירך "על כלי מתכות" או 'על הטבילה', וכן אם בירך על כלים רבים, 'על טבילת כלי', וכן אם על כלי אחד בירך 'על טבילת כלים' יצא, שעל כלים דעלמא, קאי. כן כתב 'פרי חדש'.

ויש אומרים שמברכים 'על טבילת כלים' אפילו מטביל כלי אחד (מאירי עה"ש ועו"פ). אבל העיקר להלכה

אלא שנפסקה ההלכה כמ"ד שצריכים טבילה, וא"כ אין לנו להוסיף גם במצופים בזכוכית.

[כ' "בשבת הלוי" (וונר) (חיו"ד סי' מג) דין זה שמצופים באבר שצריך טבילה, הוא רק מדרבנן, כמ"ש כנה"ג הובא בדר"ת, וכן זכוכית עצמה (לא ציפוי) אינה אלא מדרבנן כמ"ש המב"ט בקרית ספר בפר"ה-ו"א"כ במצופה בזכוכית (כלי חרס מצופה זכוכית) יש תרתי דרבנן, ועכ"פ ספיקא בזה לקולא].

מסקנא: כלי חרס וכדומה שמצופה בזכוכית, ראוי להחמיר להטבילו בלי ברכה, ואם יש עוד צד להקל, מקילים. כגון להשתמש בהם כשאינם טבולים.

יג צריך להטבילם במקוה או מעיין של מ' סאה. כתב ב"י כד' "ספר המצוות" שבכלים הנקנים מהגוי, צריך מ' סאה אפילו במעיין, וכן דעת התוספות בשם ר"ת והרשב"א וכן דעת מרן כאן ורמ"א בדרכי משה.

טו "שיהיה רפוי בידו". השקה הש"ך, מאי טעמא ב"י והאחרונים לא הביאו מחלוקת בזה, והרי הרמב"ם סובר ז"ל: האוחז באדם וכלים ומטבילם, הרי הן בטומאתם ואע"פ שרפה ידיו, גזירה שמא לא ירפה עכ"ל.

אמנם העיקר להלכה כפי מ"ש מרן שפסק כהרשב"א דס"ל מועיל רפיון ידים, כאן ובדין טבילת גדה לקמן סימן קצח' כח'. וכן דעת הטור, ט"ז הגר"א ועה"ש.

טז רמ"א: במי מקוה, אבל לא במים תלושים. הקשו 'דברי חמודות' (הל' מקואות צז) והט"ז, מה בכך שהמים

יח "יברך על טבילת כלי". ט"ז: בד"מ כתב בשם המרדכי יש מצריכים לברך על טבילת כלי מתכת, ועל זה מעיר הט"ז- ותמהתי, דאם כן יברך "על כלי מתכות של סעודה", אלא אין צריך להזכיר בברכה כל פרטי המצוות. ולא דמי לברכת נר של חנוכה, שלא מברכים סתם 'נר', דהתם עיקר המצוה היא של חנוכה, כמו כאן 'בכלים' (- מזכיר כלים).

כמ"ש מרן, שעל כלי אחד, מברך 'על טבילת כלי', ועל שנים או יותר מברך 'על טבילת כלים' (לבוש, פר"ח, לחם הפנים, בא"ח, קיצור שו"ע ועו"פ).

כ) כלי זכוכית. אף על פי שטבילת כלי זכוכית היא מדרבנן, צריך לברך על טבילתם. כבכל מצוות דרבנן. (כמ"ש שבת כג' א' ששיך לומר 'וצוננו' ולא תסור מן הדבר אשר יגידו לך) כן כתבו לברך על כלי זכוכית או"ה (כלל נח' סימן פב) כנה"ג פר"ח שולחן גבוה ועו"פ).

ואם מטביל כלי מתכת וכלי זכוכית, מסתבר שיקדים להטביל כלי מתכת ויברך עליו תחילה (קודם שיטבילנו) ואח"כ יטביל כלי זכוכית.

כא) אם לא בירך לפני הטבילה, לא יברך אחריה (הפסיד ברכה) (כמ"ש ש"ך יו"ד סימן יט ובחידושי רעק"א על יו"ד מסתפק).

וכן הדין אם ספק אם בירך או לא, לא יברך, וכמקובל ספק ברכות להקל.

כב) ואלו הכלים שחייבים טבילה ובברכה:

- א. אסכלא (- רשת ברזל שצולים עליו) וכן שיפודים (שו"ע סעיף ד' ועו"פ)
- ב. ביצה (כלי שמניחים בו ביצה שלוקה) י"א לברך על טבילתו (- ס' ט"כ משם רש"ז אוירבך).
- ג. בלנדר (רמ"א ז', עה"ש ל)
- ד. בקבוק להאכלת תינוקות, שעשוי מחומר שחייב טבילה.

- ה. דוד חמום מים לשתייה.
- ו. טוסטר (- לקליית לחם או לבשר) י"א עם ברכה, **נלי"פ:** צ"ע שמא יש לו דין של תנור.
- ז. טרמוס, אם דרכו להביאו לשולחן [ויטבילנו כשהוא פתוח, כדי שיכנסו המים לתוכו]
- ח. כסויי כלים ומחבתות (רמ"א ה).
- ט. כוסות, כפות, מזלגות, סכינים.
- י. מגש שמניחים עליו מאכל בלי צלחת.
- יא. מחבת
- יב. מימיה (- להחזקת מים לשתייה).
- יג. מכונה לחתוך לחם.
- יד. מכשיר לכתישת שום וכדומה (ולהוצאת גרעינים מזיתים).
- טו. מלחיה (- להחזקת מלח)
- טז. מסחטה (- בה סוחטים פרי הדר).
- יז. מסננת
- יח. מספרים לחתוך ירקות שנאכלים חיים (ראה לקמן סעיף ה').
- יט. מפצח אגוזים ושקדים (כ"כ בס' ט"כ משם רש"ז אוירבך).
- כ. מצקת (- כף גדולה להוצאת מרק והורקתו לתוך צלחת).
- כא. משפך (של מתכת) (רמ"א ז) [ויש אומרים שאם הוא של זכוכית, אין צריך טבילה. וראה מ"ש הגר"א יח'. ובס' ט"כ קמ' וצ"ע בדין זה].
- כב. צלחות
- כג. תיון (- קומקום קטן להחזקת תמצית תה לשבת).

ד) טריפיד"ש ששופתים עליהם קדרות, אינם טעונות טבילה. אָבֵל פדיליא"ש, טעונות טבילה מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו.

[וכתב הגר"א: "כלי סעודה אמורים בפרשה, ופירש הרשב"א, דכתיב: כל אשר יבוא באש תעבירו באש, כו' איזה דבר שבא באש צריך להכשירו באש. זה כלי סעודה שבולע כו', מה שאין כן כאן (-טריפידש) דאינו בולע, כמו שתי קדירות כמ"ש ל ס' צב (ששתי קדירות אפילו הם על האש, אינם בולעים זה מזה) ואע"ג דבאו"ח ס' תנא' ס"ד, מצריך ליבון, חומרא בעלמא היא, מפני שפעמים נשפך עיסה עליה"]

כג) טריפידש ששופתים עליהם קדירה. 'טריפידש' הוא חצובה שמניחים עליו סיר בשול, לפיכך אינו טעון טבילה, משום ש'כלי סעודה' שצריכים טבילה, הם כלים שמניחים בהם המאכל עצמו, ולא שמניחים עליו כלי שיש בו מאכל, ומשום כך 'פדיליאש' טעון טבילה, מפני שצולים עליו המאכל עצמו. פדיליאש הוא אסכלא-רשת ברזל שצולים עליו בשר וכיו"ב.

(ה) סכין של שחיטה או סכין שמפשיטין בו (אָרֶךְ), יֵשׁ מִי שְׁאוֹמֵר שְׁאִינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה. הֵגָה: וַיֵּשׁ חוֹלְקִין (תּוֹשֵׁב"ץ). וְטוֹב לְטַבְּלוֹ בְּלֹא בְּרָכָה. הַבְּרִזְלִים שְׁמֵתֻקְנִים בָּהֶם הַמְּצוֹת, אֵינָם צָרִיכִים טְבִילָה (אָרֶךְ). וְכֵן כְּסוּי שְׁכּוֹפִין עַל הַפֶּת לְאַפּוֹתוֹ, אֲבָל כְּסוּי קִדְרָה צָרִיךְ טְבִילָה (הֵגָהוֹת אֲשֶׁרִי).

(כו) כתב 'הטור': ואין צריך טבילה אלא לכלי מתכות והן צרכי הסעודה, כגון, כוסות וצלוחיות יורות וקומקומים, וכיוצא בהן שהם מצרכי הסעודה, אבל שאר כלים, כגון, מספרים וכיו"ב שאינם צרכי סעודה לא צריך טבילה. ופירש 'פרישה' מספרים, שקונבין (חותכים) בהם את הירק, אפילו הכי לא נחשבים מעיקר תקון הסעודה. וכן דעת ט"ז וש"ך.

ודעת 'פרי תואר' לחלק, שאם חותכים בהם ירקות שנאכלים חיים (-כגון חסה, צנון) אז צריכים טבילה, אבל אם חותכים בהם ירקות שאינם נאכלים חיים אלא צריכים בשול, אינם צריכים טבילה, וכן דעת ערוך השולחן (ס"ק לו). וכתב 'זבחי צדק', מספרים שחותכים בהם ירקות חיים, יטבילם בלא ברכה.

(כז) רמ"א: אבל כיסוי קדירה, צריך טבילה. משמע עם ברכה, אפילו מטביל הכיסוי לבדו. כתב הגר"א הטעם שכיסוי צריך טבילה, שהמרק והזיעה עולה לכיסוי, והוא לי' כקדירה.

(ו) פְּלִי עֵץ שֵׁיֵשׁ לוֹ חֲשׂוּקִים שֶׁל בְּרִזָּל מִבְּחוּץ שְׁמַעְמִידִין אוֹתוֹ, אֵינּוּ טְעוֹן טְבִילָה.

בְּלֹא הַבְּרִזָּל, אֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה. אֲבָל פְּלִי הַמְּתַקֵּן בֵּיתֵדוֹת שֶׁל בְּרִזָּל, וּבְלֹא הִתְדוֹת לֹא הֵיָה אֲפָשֶׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ, וְהֵם מִבְּפָנִים, צָרִיךְ טְבִילָה (כָּף מִשְׁמַע מִבֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם הֵגָהוֹת מִיְמוֹנֵי פִי"ז).

(כט) צריך טבילה. דעת ש"ך להטביל עם ברכה, ומיירי בכוס שהוא כהלכתו רק שהוא מחובר בכלי עץ, אבל אם הכוס של כסף, ומעמידו של עץ, ובלי העץ, הכוס לא מתוקן יש לטובלו בלא ברכה.

(ל) וכן המשפכות של ברזל. ש"ך: "אבל משפך של עץ ויש בו שפורפרת של ברזל, אין צריך טבילה, אע"פ שמשתמש בו דרך הברזל, דמאחר שאינו מעמיד, בטל אצל המשפך, וכן כל כיוצא בזה. כ"כ או"ה". וכן כתב 'פרי חדש' והוסיף: "מכאן יש ללמוד לכלים שלנו שמצפים אותם בבדיל על ידי גוי, שאין צריך טבילה,

(כד) סכין של שחיטה. הטעם, סכין של שחיטה לא נחשב כלי סעודה, משום שעדיין הבהמה שנשחטה צריכה תיקון- בשול או צלייה, שהבשר לא ראוי לאכילה כך לאומצא (מרדכי ט"ז, ש"ך והגר"א). ולפי דעת מרן, הוא הדין ברזלים שמתקנים בהם המצות, אינם צריכים טבילה, משום שהמצות עדיין צריכים אפיה.

(כה) רמ"א: הברזלים שמתקנים בהם המצות. דעת ט"ז (ס"קז) שדין ברזלים כדין סכין של שחיטה, שדעת רמ"א טוב לטובלו בלא ברכה, הוא הדין ברזלים שמתקנים בהם המצות, לטובלם בלא ברכה. ודעת ש"ך שאין צריך טבילה לברזלים, משום שאי אפשר להשתמש בהם למאכל אחר, ואין דינם כדין סכין שחיטה, שסכין של שחיטה, אפשר להשתמש בו למאכל אחר (- שבגללו צריך טבילה), ודעת הגר"א חלק על הש"ך, והעיר שגם סכין של שחיטה, לא משתמשים בה למאכל אחר (-שלא תפגם), ולא מתחשבים בדין טבילה, בכלי אם הוא ראוי ואפשר להשתמש בו, אלא העיקר אם משתמשים בפועל.

(כח) אינו טעון טבילה. הטעם, שאינו משתמש במתכת- חשוקים אלא בעץ- וכלי עץ אינם טעונים טבילה. ולא אזלינן בזה אחר המעמיד.

דעת ש"ך כמהרי"ל להטבילו בלא ברכה, או עם כלים אחרים. וכן דעת חכ"א (עג' יא) ודעת ט"ז כדעת מרן, שאין צריך טבילה. ורמ"א לא הגיה כלום, משמע שס"ל ג"כ כד' מרן.

(ז) כוס של כסף מחבר בקלי עץ, צריך טבילה. הֵגָה: וְכֵן רִסִּים שֶׁל פְּלִפְלִין וְשִׁבְתוֹף הָעֵץ, יֵשׁ בְּרִזָּל קְבוּעַ שְׁטוֹתָנִין בּוֹ צָרִיךְ טְבִילָה (מְרַדְכִי). וְכֵן הַמְּשַׁפְּכוֹת שֶׁל בְּרִזָּל אוֹ הַבְּרִזוֹת שֶׁל בְּרִזָּל וְשִׁאָר מִתְּכּוֹת, כְּלֵן צָרִיכִים טְבִילָה (אָרֶךְ). וְדוֹקָא שְׁעָקָר הַפְּלִי הוּא שֶׁל עֵץ אֲבָל אִם עָקָר הַפְּלִי הוּא שֶׁל עֵץ רַק שְׁמַעַט בְּרִזָּל קְבוּעַ בּוֹ, הוֹאִיל וְאֲפָשֶׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ

לפי שהכלי כבר הוא עשוי והציפוי של בדיל, לא הוי מעמיד, ומתבטל לגבי הכלי. וכן הוא המנהג, ומנהגן של ישראל, תורה היא".

(ח) השואל או שוכר פלי מהעובדי פוכבים, אינו טעון טבילה. אבל אם ישראל קנאו מהעובד פוכבים והשאילו לתברו, טעון טבילה, שפבר נתחייב ביד הראשון. ויש מי שאומר שאם לא לקחו הראשון לצרף סעדה, אלא לחתך קלפים וכיוצא בו, אין צריך להטבילו. הגה: אבל הראשון אסור להשתמש בו לצרכי סעדה, אפלו דרך עראי, בלא טבילה, אף על פי שלקחו לצרף קלפים (ד"ע ואו"ה). וכן אם קנאו ישראל השני מן הראשון לצרף סעדה, צריך טבילה גבי השני (בית יוסף).

הראשון, משום שבכלי אזלינן בטר רוב תשמישו, ועוד כיון שהראשון לא לקחו לצורך סעודה, אין כאן עתה בידו חיוב טבילה, וגם השני שהוא שאול בידו, אין לו חיוב טבילה.

ולפי זה, השואל כלים מישראל חנוני לצורך סעודה, יכול להשתמש בהם בלא טבילה. ודלא כש"ך וט"ז.

(לב) רמ"א: אבל הראשון אסור להשתמש בו לצרכי סעודה. ש"ך: "אבל שלא לצרכי סעודה, מותר להשתמש בו, ואע"פ שנתקן לצורך סעודה כשנמלך עליו לחתוך בו קלפים, אין צריך טבילה. כ"כ או"ה".

(לא) אם לא לקחו הראשון לצורך סעודה... דעת ש"ך: להטבילו בלא ברכה, או יטבול כלי אחר (- שצריך טבילה ודאי) עמו. וכן דעת ט"ז והביא ד' או"ה שכתב, כיון שאם היה הישראל הראשון, רוצה להשתמש בו לסעודה אפילו עראי, היה צריך לטבולו, ממילא, נתחייב בידו מקרי, ועל כן, ישראל השני השואל ממנו צריך לטבולו. ומסקנת הט"ז לטבולו בלא ברכה- והוסיף ט"ז: הוא הדין השואל כלים מישראל חנוני לצורך סעודה, יטבילנו בלא ברכה.

ודעת 'פרי חדש' כדעת מרן שאין צריך טבילה, והסביר, שלהשתמש בו דרך עראי, לא בא לידי חיוב ביד

(ט) משפן עובד פוכבים פלי לישראל, אם נראה בדעת העובד פוכבים שרוצה לשקעו בידו, טעון טבילה. ואם לאו, יטבילנו בלא ברכה או יקנה פלי אחר ויטבילנו עמו. ואם לבסוף נשתקע בידו, יחזר ויטבילנו בלא ברכה (בית יוסף בשם תשובה אשכנזית ואגור והוא בתשובת מהרי"ל סימן מ"ט).

ודעת ב"ח ט"ז ו'פרי חדש' שאפילו יודע בבירור שאין דעת הגוי לשקעו, אפילו הכי יטבילנו בלא ברכה.

(לג) טעון טבילה. עם ברכה כיון שבדעת הגוי לשקעו ביד ישראל, נחשב כקנאו מהגוי.

(לה) וביחס לשמוש בכלי משכון של גוי, דעת הב"ח שאם אין דעתו לשקע את כלי ביד ישראל, אסור לישראל להשתמש בכלי, משום שיש בזה גניבת דעת הבריות. ודעת ט"ז וש"ך ופר"ח להתיר.

(לד) ואם לאו, יטבילנו בלא ברכה. דעת ש"ך: "כלומר, שאינו יודע אם דעת הגוי לשקעו או לאו, אבל אם יודע בברור שאין דעת הגוי לשקעו, פשיטא שאין צריך טבילה, כל זה הוכחתי בספרי מדברי התוספות ומדברי מהרי"ל...".

(י) יִשְׂרָאֵל שְׁנַתן פֶּסֶף לְאֶמֶן עֹבֵד כּוֹכְבִים לַעֲשׂוֹת לוֹ מִמְּנוֹ כְּלִי, אֵינּוּ צָרִיךְ טְבִילָה (כֵּן מְשַׁמֵּעַ מִמְּרָדְכִי). הַגָּה: וַיֵּשׁ חוֹלְקִין (טוֹר בְּשֵׁם רִיצַב"א). וַיֵּשׁ לְטַבְּלוֹ בְּלֹא בְּרָכָה. וְאֵם מִקְצַת הַפֶּסֶף שֶׁנֶּעֱשֶׂה מִמְּנוֹ הַכְּלִי, שֶׁל עֹבֵד כּוֹכְבִים, צָרִיךְ טְבִילָה (מְשַׁמֵּעַ מִמְּרָדְכִי). וְכֵן אֶמֶן יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּעֱשֶׂה כְּלִי לְעֹבֵד כּוֹכְבִים וּקְנָאוֹ מִמְּנוֹ, יִטְבִּילֵנוּ גַם כֵּן בְּלֹא בְּרָכָה אִם הָעֹבֵד כּוֹכְבִים נָתַן כָּל הַמַּתְכוֹת (אָרֶךְ); אֲבָל אִם עָשָׂאוֹ לְעַצְמוֹ רַק שֶׁקָּנָה הַמַּתְכוֹת מִן הָעֹבֵד כּוֹכְבִים, אוֹ שְׁנַתְּנָה מִקְצַת מַתְכוֹת מִשְׁלוֹ, אֵין צָרִיךְ טְבִילָה (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם הַגָּהוֹת אֲשֶׁר"י).

(לז) רמ"א: ויש חולקין. ש"ך: "שדעת הטור בשם ריצב"א שאפילו בכסף של ישראל, כיון שהגוי עושה עיקר הכלי, צריך טבילה, בין שהגוי עושה כלי חדש לגמרי או שהיה נקוב ולא היה מחזיק רביעית, כיון שהגוי מעמידו, צריך טבילה להריצב"א אפילו הכסף של ישראל... דאין קונה בשבח כלי". וכן כתב הט"ז.

(לח) רמ"א: ואם מקצת הכסף... של גוי, צריך טבילה. דעת ש"ך, עם ברכה, ודעת ט"ז בלא ברכה.

(טל) רמ"א: וכן אומן ישראל... וקנאו ממנו יטבילנו ג"כ בלא ברכה... ש"ך: "משום דמספקא לך, אי אזלינן בתר האומן, והכא אין צריך טבילה, או אזלינן בתר מי שהכסף שלו".

(לו) אינו צריך טבילה. 'פרי חדש': "הטעם לפי שהמחבר (מרו) פוסק באה"עז (כח) ובחומ"מ (שו) כסברת האומרים דאין אומן קונה בשבח, כלי. ועוד דהכא כולי עלמא מידו, כיון שלא נקרא שם הגוי עליו, שאין הכלי נקרא אלא על שם בעליו ולא על שם האומן, כי לא דמי למעשה שהיה, שהיו הכלים של מדין (-אז צריך טבילה), ולפי זה לא שאני לך בין נתן חתיכת כסף לגוי לעשות לו כלי, לנותן לו כלי שבור לתקנו, ואף שנתן הגוי חתיכת מתכת משלו לתקנו, ואפילו דהוי מעמיד ומשתמש דרך שם ובין שהיה מחזיק רביעית, יבין שלא היה מחזיק רביעית, בכל גוונא לא נקרא שם האומן עליו ולא הוי דומיא דמעשה שהיה (מדין) ואין צריך טבילה".

(יא) יִשְׂרָאֵל שְׁמַכְר כְּלִי לְעֹבֵד כּוֹכְבִים וְחִזְר וְחִזְר וְלִקְחוֹ מִמְּנוֹ, צָרִיךְ טְבִילָה. אֲבָל אִם מְשַׁפְּנוּ בְּיָדוֹ וְחִזְר וּפְדָאוֹ מִמְּנוֹ, אֵינּוּ צָרִיךְ טְבִילָה. הַגָּה: יִשְׂרָאֵל וְעֹבֵד כּוֹכְבִים שֶׁקָּנוּ כְּלִי בְּשִׁתְּפוּת, אֵין צָרִיךְ טְבִילָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁגָּנְבוּ אוֹ גָּזְלוּ מִמְּנוֹ כְּלִיו וְהִחְזִירוּ לוֹ, אֵין צָרִיךְ טְבִילָה; אֲבָל שֶׁר אוֹ מוֹשֵׁל שֶׁאָנְסוֹ יִשְׂרָאֵל וְלִקְחוֹ כְּלִיו וְהִחְזִירוּ לוֹ, צָרִיכִין טְבִילָה, דְּכָבֵר נִשְׁתַּקְּעוּ בְּיַד הָעֹבֵד כּוֹכְבִים (אָרֶךְ).

בטבילה זו, שהרי עדיין שם שותפות הגוי עליו ע"כ. וכתב ש"ך שאם חזר וקנה חלק הגוי, צריך טבילה (- נלי"פ: ובברכה).

(מג) רמ"א: ישראל שגנבו או גזלו ממנו, אין צריך טבילה. הטעם, משום שבגנב וגזלן, אע"פ שנתיאשו לגמרי (- הבעלים), מאחר שאינם רשאים להחזיק בו בפרסום, לא נקרא שם הגוי עליו, ולפיכך אין צריך טבילה (גליון או"ה, ט"ז ש"ך פר"ח).

(מד) רמ"א: אבל שר או מושל... צריכין טבילה. פר"ח: "היינו על סתם, אבל אם לא נתייאש (ישראל) מהם, אין צריך טבילה. וכ"כ הש"ך".

(מ) אבל אם משכנו בידו. ש"ך: "אפילו היה דעתו לשקעו אצל הגוי, אין צריך טבילה (- כשחזר ופדאו) וכתבו בשם מהרש" ל שאם מתחילה השכינה בידו אדעתא שלא לפדות, ונמלך ופדאו, צריך טבילה".

(מא) אינו צריך טבילה. כט"ז: בזה שהגוי קבל משכון מישראל, דברי הכל הגוי לא קנה, לפיכך כשחזר ופדאו ממנו, אין צריך טבילה. לא כן לעיל סעיף ט' שישיראל קבל משכון מהגוי, יש ספק אם קנאו או לא, לפיכך יטבילנו בלא ברכה.

(מב) רמ"א: בשותפות, אין צריך טבילה. הטעם, כתב באו"ה, משום שבודאי אינו יוצא מידי שם טומאה

(יב) צָרִיךְ לְהַטְבִּיל יְדֵי הַפְּלִי.

(יג) צָרִיךְ לְהַעֲבִיר הַחֲלוּדָה קֹדֶם טְבִילָה; וְאִם לֹא הַעֲבִיר, אִם מִקְפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ. וְאִם שֶׁפָּשַׁף וְנָתַן בְּגָחִים וְנִשְׂאָר עֲדִין מְעַט שֶׁל חֲלוּדָה שְׁלֵא יָכוֹל לְעֵבֵר עַל יְדֵי כָּף, הָיָה מְעוּטוֹ שְׂאִינוֹ מִקְפִּיד עָלָיו, וְאִינוֹ חוֹצֵץ וְעַיִן לְקַמֵּן סִימָן ר"ב מִדִּין חֲצִיצָה.

פיו רחב כשפורפרת הנאד. וכן אם היה הכלי טהור, ונתן לתוכו כלים טמאים והטבילן, לא עלתה להם טבילה, עד שיהיה פיו רחב כשפורפרת הנאד.

רמ"א ומותר לטבול כלים בסל או בשק, דכיון שאינו מחזיק מים, עדיף טפי מניקב כשפורפרת הנאד.

כתב רמ"א סימן רב' סעיף ו': אם הכלי הפנימי הוא כבד ומונח תוך החיצון, לא תעלה לו טבילה במקום שמונח.

כתב מרן סימן רב סעיף ח': כל כלי שפיו צר יותר משפורפרת הנאד, צריך להשהותו במים עד שיתמלא, או ימלאנו קודם שיכניסנו למקוה.

מו"ש"ך: אף על גב שאין בפיו כשפורפרת הנאד, מהני כשממלאו או משההו במים, דאף על גב דבעלמא לא הוי חבור רק כשפורפרת הנאד, לכלי גופא סגי בכל שהוא כדלעיל סי' רא' ס"ט.

(יד) אִין מְאֲמִינִים קָטָן עַל טְבִילַת פְּלִים. אֲבָל אִם טָבְלוּ לְפָנֵי גְדוֹל, הָיָה טְבִילָה (ת"ה סִימָן רנ"ז).

מדרבנן כמ"ש פר"ח, ואולם לפי מ"ש התוספות (ערובין לא) דדוקא בדבר שלהם שמוטל עליהם, נאמנים הקטנים בדרבנן, אבל בשליחות לא, א"כ המשלח קטן להטביל כלי זכוכית, י"ל שאינו נאמן. ועיין במג"א (סי' תלז ס"קח) ומ"ש בגליון שם.

ודעת פמ"ג (או"ח תנא במשב"ז ו) שאינם נאמנים אפילו בכלי זכוכית, וכן פסק 'בן איש חי' (ש"ב מטות) ויש אומרים שנאמנים הקטנים. (עהש"ו יג, שש"כ הישן לב' סב ועו"פ) ובחכ"א (עג' כא) הקיל לצורך שבת.

(טו) אִם הַטְבִּיל פְּלִים עַל יְדֵי עוֹבֵד פּוֹכְבִים, עֲלָתָה לָהֶם טְבִילָה. אֲבָל אִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַטְבִּילָה (ד"ע).

להחמיר בסימן קצח' מח' בטבילת כלים לא צריך כוונה (ש"ך וכן משמע דעת רמ"א וכן כתב בתה"ד ופרי חדש).

מה) לקמן בסמין רב'- בו דיני דברים החוצצים בטבילת כלים.

וכתב רמ"א שם (סעיף ב'). שחרורית הדבוק בורה מבחוץ, הוי כדופן הכלי, ודרכו בכך ואינו חוצץ וכתב ט"ז (שם): "זה כתב ב"י בסימן קכ' בשם הרא"ש, ומשמע דבפנים (-אם היה שחרורית) הוה חציצה, ומכל מקום דוקא אם הוא בדרך שמקפידים עליו".

גלי"פ: לפי זה כלי מים (-מיחם וקומקום) שיש בתחתיתם אבן גיר, י"ל מיעוט אבן גיר, לא מקפידים עליו, והרבה, כן מקפידים, וצריך לסלקו לפני הטבילה.

כתב מרן (ס"י רא' ס"ט): כלי טמא שנתן בתוכו כלים אחרים והטביל הכל, עלתה להם טבילה, אף על פי שפי הכלי צר ביותר, שהרי המים נכנסים לו, ומתוך שעלתה טבילה לכלי הגדול, עלתה טבילה לכלים שבתוכו. ואם הטהו על צידו והטביל, לא עלתה להם טבילה עד שיהיה

מז) אין מאמינים קטן. כתבו ט"ז פר"ח והגר"א: דכיון שטבילת כלים דאוריתא, לא נאמנים קטנים.

מח) רמ"א: אבל אם טבלו לפני גדול, הוי טבילה. ואע"ג שהגדול אינו מלמדו לקטן שיכוון לטהר, אפילו הכי הוי טבילה, משום שטבילה זו לא צריך כוונה וכדלקמן (ט"ז, ש"ך, פר"ח).

מט) כתב רעק"א: גלע"ד, שבכלי זכוכית, מאמינים לקטן, שבכלי זכוכית לכולי עלמא הטבילה חיובה

נ) עלתה להם טבילה. שטבילת כלים אין צריך כוונה ואפילו למחמירים בנדה שצריכה כוונה (שכן דעת רמ"א

וכתב 'פרי חדש': אפילו לכתחילה מותר להטביל על ידי גוי, ויברך ישראל [ודעת ט"ז שאין צריך כוונה בטבילת כלים, אבל לא יברך ישראל על כלים שמטביל הגוי,

אמנם אם ישראל מטביל כלי, יכול לברך, והגוי יטביל שאר הכלים].

(טז) אם שָׁכַח וְלֹא הִטְבִּיל כְּלֵי מַעֲרַב שַׁבָּת אוּ מַעֲרַב יוֹם טוֹב, יִתְנַנוּ לְעוֹבְד פּוֹכְכִים בְּמַתְנָה וְאַחַר כֶּן יִשְׁאַלְנוּ מִמֶּנּוּ וּמִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. הִגָּה: וְכֵן יַעֲשֶׂה אֶפְלוּ בְּחַל, בְּמִקוֹם שָׂאִין לוֹ מִקּוֹה (בֵּית יוֹסֵף). וְאִם עָבַר וְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֵלֵי בְּלֵא טְבִילָה, לֹא נֶאֱסַר מֵה שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְיִטְבְּלוּ עוֹד (טוֹר וְהַפּוֹסְקִים).

נא) יתננו לגוי. ט"ז: "ה"ל דהאי תיקונא אינו אלא לפי שעה, דהיינו לאותו שבת או בחול כל זמן שאין לו מקוה, אבל לאחר שבת או שיזדמן לו מקוה (- יטבילנו) כיון שישתקע עולמית ביד ישראל, ודאי הוי כלקוח בידו, ולא עדיף ממשכן גוי ביד ישראל ודעתו לשקוע שצריך טבילה, ותו דגבי טלית שאולה מצינו ג"כ שפטורה מציצית כל ל' יום, ואח"כ חייב דנראה כשלו, הכי נמי נראה (בכלי זה) דצריך טבילה אחר שאפשר לו לטבול... ויטביל כלי אחר עמו ויברך עליו ויוציא את זה.

ואין צריך טבילה. רמ"א: ואם הוא כלי שראוי למלאות בו מים, ימלאנו מים מן המקוה ועלתה לו טבילה.

נג) כתב מ"ב (שם סי' שכג' ס"ק לג) שמשמע מדברי מרן שס"ל, עיקר הדין כדעה ראשונה שמותר להטביל כלי חדש בשבת, ודעת רמ"א ('בדרכי משה') שמדינא יש לפסוק כדעת יש אוסרים [ואפילו כלי זכוכית ואפילו לצורך שבת, מ"ב ס"ק לב] שלא להטביל בשבת.

נד) בשו"ע או"ח סי' שכג' ס"ז כתב מרן: "מותר להטביל כלי חדש הטעון טבילה. ויש אוסרים. וירא שמים יצא את כולם ויתן הכלי לגוי במתנה ויחזור וישאלנו ממנו,

ואם יש לו ספק על הכלי, אם היא צריכה טבילה או לאו, נ"ל שיש לסמוך על דעה ראשונה ולהטביל לכתחילה, כשאי אפשר לו לעשות בנקל העצות המבוארות בשו"ע.

במקום שאין סתירה ע"ז מתלמודא דידן. זה נ"ל לפו"ר, ועדיין הדבר צריך הכרע, והנני כותב מתוך טרדה.

Restaurants and Hotels

(1 הרב עובדיה יוסף – שו"ת יחווה דעת (ח"ד, מד)

ומעתה נראה שבעל מסעדה שהכלים שמשמש בהם הם לצורך הלקוחות שלו, נחשב הדבר כמי שקנה אותם לסחורה, והסועד שם הרי הם כשואלים או כשכורים בידו, שרשאי לאכול ולשתות בהם בלא טבילה. וכן כתב הגאון בעל דרכי תשובה (סימן ק"כ אות ע'), שמכאן פשט המנהג בכל העולם, שקונים משקאות אצל מוזג ישראל (קיוסק) שלא הטביל כליו, ואינם חוששים לאיסור השימוש בכלים שלא הוטבלו, לפי שהמוזג עצמו פטור מן הדין להטביל כלים אלו, מכיון שלא קנאם לצורך אכילה ושתיה לעצמו ולבני ביתו, אלא לצורך מסחרו ופרנסתו להמציא משקאות ללקוחותיו, ומאחר שקניית הכלים אינה אלא לצורך העסק, אינו צריך להטבילם, וגם השותה בכלים אלו אינו אלא כשואל או כשוכר שפטור להטבילם, נמצא שכלים אלה אינם צריכים טבילה לא מצד המוזג ולא מצד הלקוחות, וכן פשט המנהג למכור בקבוקי סודה ומים מינרליים ללא הטבילת כלים מהטעם הנ"ל.

(2 הרב עובדיה יוסף – שו"ת יחווה דעת (ח"א, מד)

ומכ"ש כבעין נידון דידן דלהמתארח רק רשות לאכול בתוך הכלי ברשות בעל האכסניא, ואין לו רשות להוציאו לחוץ כמוכן, ואיך יחול עליו חיוב לטבול, כיון שאין לו אף רשות להגיעו לבית הטבילה, ולכל היותר נוכל לומר עליו רק איסור שימוש בלא טבילה.

Borrowing From Another Jew

(3 הרב אברהם יצחק הכהן קוק – שו"ת דעת כהן (סי' רכ"ז)

וזה נלע"ד דאצל מומר לחלל שבתות בפרהסיא, ל"ע, כיון דקיי"ל שאינו בן ברית אע"ג דישראל מקרי לענין אם קידש ולענין טומאות הנוהגות בישראל דוקא, מ"מ כיון דאמור בירושלמי בטעם טבילה זו: מפני שיצא מרשות עכו"ם לקדושת ישראל, והאי גברא השליך מעליו קדושת ישראל, נלע"ד דאין חשש להשתמש בכליו השואלים ממנו בלא טבילה, כמו השואלים מהנכרי עצמו. אע"ג דבבבלי ליתא טעם זה מ"מ לא ראינו סתירה לו, ואין לנו להזניח דברי הירושלמי

Plastic Utensils

(4 הרב אליעזר יהודה וולדנברג – שו"ת ציץ אליעזר (חלק ז סימן לז)

שאלתו היא: על ענין הנוגע לכם לדבר יום ביומו, והוא על אודות טבילת כלים חדשים שנעשו מחומר מלאכותי, היינו פלאסטיק כשקונים אותם מעכו"ם, האם יש להם דין כלי זכוכית או לא. ובהיותי מוקף בימים אלה בטרדות מרובות בהקפת כל הראש, אבוא בזה להשיבו בקצרה רק הנוגע למעשה.

(א) והנה בספרי שו"ת ציץ אליעזר ח"ד סי' ו' דנתי על הכלי פלסטיקה - ניילון בקשר לדרך הגעלתן לפסח, ושם הבאתי שכפי ששמעתי ממומחין הכלים של הפלסטיקה אינו מעורב בהם חומר של כלי חרס ונעשים מחומר של אבני פחם, ולכן קבעתי דהרי הם כלי - אבן, כן כתבתי שם בהמשך דברי דקשה לתת להם דין של כלי זכוכית דשיעי ולא בלעי, וכי בעיני ראיתי גם צלחת - ניילון שהיה מונח בתוכו למון שלם והריח מתוכו ריח חריף של הלימון ואף אחרי השטיפה במים היטב, מה שאין זה בכלי זכוכית.

ובזה אוסיף כי לאחר מכאן קראתי על חליפות מכתבים שהתקיימו על אודות הכלים הנ"ל עם המומחים לאותו דבר, והללו קבעו כי הכלים הפלסטיים הם מוצרים של תעשייה כימית כבדה ומבוססים על חמרי יסוד מנפט, פחם או מוצרים חקלאיים, ומבית חרושת אחד לכלים פלסטיים כתבו והסבירו כי החומר הוא פטרול, ז"א מוצרי נפט שמתאדים ומייצרים אטילן הנהפך תת/תחת/ לחץ לפלסטיק. הם בולעים ויש בהם פילי סדקים. ושני מלומדים אחרים יר"א הסבירו ואשרו נקודות אלה: (א) החלקות של השטח העליון של הכלים הפלסטיים אין בדרך כלל להשוות אותה לחלקות של זכוכית (ב) החומר הגלמי ממנו מיצרים את החמרים הפלסטיים איננו אדמה (שזה החומר ממנו מיצרים כלי חרס) (ג) החומר הגלמי ממנו מיצרים את הכלים הפלסטיים יכול להיות נפט, שהוא חומר נוזלי או אדים (גזים) הנוצרים מפחם או חמרים צמחיים כמו עצים (צללזזה). (ד)

ברובם הגדול משתמשים בנפט כחומר גלמי לייצור הכלים הפלסטיים.

כל הדברים הנ"ל מחזקים דברינו האמורים בספרנו שם כי כלי הפלסטיק והניילון אינם מהווים במהותם לא כלי - חרס וגם לא כלי - זכוכית, אלא דין כלי - אבן להם. ואם ניתן להם דין כלי - עץ הרי ג"כ דין אחד להם בזה.

וא"כ דון מזה לנידון שאלתנו, בהיות ואין כלים הנקנים מן העכו"ם טעונית טבילה אלא כלי מתכות (לרוב הפוסקים מה"ת) וכלי זכוכית (לרוב הפוסקים מדרבנן. עיין בזה בשד"ח בכללים מערכה ט' אות ב') כמבואר בע"ז ד' ע"ה ע"ב ונפסק ביו"ד סי' ק"כ, אם כן הכלי הפלאטיק / הפלסטיק / אינם טעונים טבילה כלל, כי בודאי הברור שאינם בכלי מתכת וגם אינם ככלי זכוכית, ואף אם לו היה איזה ספק בדבר ג"כ הדעת נוטה שלא להצריכם טבילה משום ספק רחוק זה בהיות וכאמור עצם טבילת כלי זכוכית לדעת רובא דרובא של הפוסקים אינה ג"כ אינה אלא מדרבנן (ולדעת כמה מגדולי הפוסקים, ומי בראש הרמב"ם ז"ל, גם כלי המתכת אינו אלא מדרבנן כמובא בשד"ח שם ואכמ"ל) ולחוש ביותר להחשש שמביע כת"ר במכתבו שאם נצריכם טבילה יבואו לטעות ולחשוב שדין כלי זכוכית להם ממש לענין הכשר בנשתמש בהם איסור או לענין חמין, ובפרט שכאמור נראה הברור הודאי שאינם בגדר כלי זכוכית.

...ולכן בצירוף הסברא שכתבנו דאין לנו להוסיף על הכלים ולגזור גזירות מעצמנו נראה שיש שפיר מקום להקל שלא להצריך טבילה בשאר כלים, חוץ מהנכנסים תחת סוגי כלי מתכת וזכוכית, אפילו אם לו / לא / יעשו באופן כזה שיהא להם תקנה לאחר שישברו בדומה לכלי מתכת וזכוכית בהיות וביסודם ובעיקרם המה מחומר אחר לגמרי.

4 הרב עובדיה יוסף – שו"ת יביע אומר – חלק ד (יורה דעה סימן ח)

נשאלתי בדין כלים פלסטיים וכלי ניילון הנקחים מגוים אם צריכים טבילה.

...קנצי למלין אשים כי הקונה כלי ניילון וכלי פלסטיק מגוי, א"צ להטבילן אפילו ב לא ברכה. והמחמיר על עצמו להטבילן בלי ברכה תבא עליו ברכת טוב. (שדוקא בדברים שא"צ טבילה בבירור גמור אינו נכון להחמיר להטבילן, פן יבאו לברך עליהם, והו"ל ברכה לבטלה.

וכמ"ש האיסור והיתר (כלל נח דין פ"ה). הלא"ה שפיר דמי להטביל בלי ברכה לחומרא. וכמ"ש האו"ה עצמו שם אות פב וצא.) והשי"ת יאיר עינינו בתוה"ק אמן. מש"כ בענין כלי פלסטיק וניילון הנקחים מגוי שאינם צריכים טבילה מעיקר הדין. כעת ראיתי בשו"ת מנחת יצחק ח"ג (סי' עו ועז ועח) שהעלה שיש להטבילן בלא ברכה, מפני שחשש לטענת הרב מלמד להועיל (סי' מט) שהואיל וכל דין טבילת כלי זכוכית אינו אלא מדרבנן (מפני שאפשר להתייחס ולעשותם כלים שנית), י"ל דלא גזרו אלא על כלי זכוכית ולא על שאר כלים שאפשר להתייחס. והוסיף להסתייע ממ"ש במסגרת השלחן על הקיצור ש"ע (סי' לז) בכלים של פורצליין שיש להם תקנה כשנשברו שיטבילם בלא ברכה. ע"ש. ובאמת שבכלי פורצליין עצמם מנהגינו שלא להטבילם כלל. וכמו שהעיד הכנה"ג יו"ד (סי' קכ הגה"ט אות י). וכ"כ מרן החיד"א בשו"ת ברכה (שם סק"ג). אלא די"ל שהכנה"ג שם נתן טעם לזה מפני שאם נשברו אין להם תקנה. וכ"כ בשו"ת שאלת יעב"ץ (סי' סז). ושטעם זה לא ראינו ולא שמענו מי שיצריכם טבילה כלל. ע"ש. וכ"ה בערך השלחן (סי' קכ סק"ג). אבל בנ"ד אה"נ שיוודו שצריכין טבילה. ומ"מ לדינא נ"ל כמש"כ בפנים מהטעמים שנתבארו שם. (ומ"ש המנחת יצחק לציין על דבריו בח"א (סי' מה) אם שייך בזה דין דשיל"מ. ע"ע בשו"ת יביע אומר ח"ב (חיו"ד סי' ט אות ד – ה). ובשו"ת מהרי"ץ דושינסקי (סי' סט) ובשו"ת קונטרס התשובות (סי' לא). ע"ש. ואכמ"ל. ועמש"כ בפנים אות ה. ודו"ק.)

Electric Utensils

5 הרב משה פיינשטיין – שו"ת אגרות משה יורה דעה (חלק א סימן נז)

ובדבר הכלים שמבשלים בעלעקטרי שאי אפשר לטובלם משום שמקום העלעקטרי אין להביא במים שיתקלקל, הנה אם הם כלים שאין נותנים עליהם המאכל עצמו אלא נותנין שם קדרה אחרת שיש בו המאכל להתבשל א"צ טבילה אלא אותה הקדרה שבה המאכל משום שהוא כמו הטריפידש שביו"ד סי' ק"כ סעי' ד' ואם הוא כזה שנותנים בו המאכל עצמו צריך טבילה. אבל כיון שכלי זה עושה שני דברים למטה הוא מקום שמונח המאכל להתבשל ולמעלה חוטי העלעקטרי שהוא האש המבשל צריך טבילה רק חצי התחתון שמשמין שם המאכל, ומקום העליון ששם חוטי

ולכאורה היה אפשר לעשות העצה המבואר בשו"ע סט"ז ליתנו לעכו"ם במתנה ואחר כך ישאלנו ממנו - אבל זה אינו כמבואר בטו"ז שם, דזה מהני דוקא לשעה, לשבת ויו"ט, אבל אחר השבת כיון שישתקע בידו חשוב כלקוח, עי"ש...

וחוץ לזה, הרי דעת רוב הראשונים דטבילת כלים מן התורה, עי' סוף ע"ז ובראשונים, ובדאורייתא לא מהני הערמה, כבשבת קל"ט ב' הערמה קאמרת הערמה בדרבנן היא, ועי' רש"י שם, וכן בגיטין ס"ה א' מערימין על מעשר שני במעשר בזמן הזה דרבנן, וכבר האריך בזה הבכור שור לפסחים דבדאורייתא לא מהני הערמה - ואם כן בשלמא כשנותנו להעכו"ם רק לשעה, יש להתיר דלא מיקרי הערמה, אבל כשנותנו לחלוטין ועל תמידות ודאי דהוי הערמה דלא מהני בדאורייתא.

ג) מה שהבאת מתשובתי לעיל סי' מ"א בשאלה כיו"ב להתיר עפ"י תשו' שב יעקב בדבר המחובר לקרקע דלא מקבל טומאה אי"צ טבילה גם לטומאה זו, והכ"נ בשאלתי בשם בחתיכת מתכת ארוכה וחלולה ובתוכה מכונת חשמל וכשרוצין לחמם או לבשל, תוחבין מתכת הלזה לתוך כלי שהמאכל בשם, דכיון דאי"א להשתמש במתכת הלזה רק ע"י חיבור לחשמל שבכותל הוי כנעשה לשמש עם הקרקע דלא מקבל טומאה, וממילא אי"צ ג"כ טבילה...

והנה בשאלתי שם יכולין לסמוך להתיר, כיון דחתיכת מתכת הלזו לא נעשה רק לשימוש זה לתחבו לחשמל שבכותל המחובר - אף דבאמת יש אפשרות גם כן לחברה לאיזו מכונת ייצור חשמלית בצורה מוקטנת, ושדבר אין לה עם הקרקע, מכל מקום כיון דאזלינן בתר רוב תשמישו לענין טבילת כלים, כבפ"ת סי' ק"כ ס"ק ו', ורוב תשמיש חתיכת מתכת הלזו ע"י תחיבה להכותל מקרי נעשה לשמש עם קרקע - אבל בני"ד שהקדירה לעצמה ראוי' לשמש בה מאכלים שונים או משקאות שונות וראויה ג"כ לחברה להכותל, א"כ דמי יותר להאי דמבואר בכלים פ"כ מ"ד לענין עריבה, עשאה אבוס לבהמה אף על פי שקבעה בכותל טמאה, וכביאור התפא"י שם האבוס אינו מוכרח שיהי' מחובר - ואף דיש לחלק, באבוס שקבעה לכותל אין לו מחיבור של הכותל שום שימוש משה"כ לא מקרי נעשה לשמש עם הקרקע, לא כן בני"ד בשעה שרוצה לחמם או לבשל צריך הוא לחיבור של הכותל, ומקרי נעשה לשמש עם הקרקע, מכל מקום כיון דבאמת אף לבשל ולחמם יש האפשרות

העלעקטרי א"צ טבילה וצריך לטבול רק חצי התחתון ולא העליון. ואף שכלי אחד הוא א"צ לטבול כולו דלא נבטל העליון להתחתון להחשיב גם העליון לכלי סעודה כיון דמשתמש הוא למקום האש שהוא תשמיש אחר והן לענין התשמישין כשני כלים המחוברין. ונשאר רק מה שמקום החבור לא יוטבל במים, הוא בדין בית הסתרים שאינו חוצץ בכלים כמפורש ברא"ש נדה בהלכות מקואות סי' ל' וכן מסיק הר"ש ופי' הרא"ש במקואות פ"י מ"ה מתוספתא דמגל וכן נפסק בש"ע סי' ר"ב סעי' ה' וסעי' ט' ועיין בטו"ז שם. ולכן אף שהתוס' חולין דף ע"ג ד"ה מטביל סברי דגם בכלים חוצץ ביה"ס יש להורות כרוב הראשונים וכהש"ע דאינו חוצץ. ובהא דידן אפילו לתוס' אינו חוצץ דהא אינו עתיד לקוצצן והוי מעוט שאינו מקפיד או אולי עוד עדיפא משום דהיינו כרביתיה.

6 הרב מרדכי יעקב ברייש - שו"ת חלקת יעקב יורה דעה (סימן מג)

...בדבר שאלתך שקנית לך כלי לחמם טהא וקפה, ובשוליו נבנה מכונה חשמלית בכדי לבשל ולחמם, וא"א להביאו לתוך המים כי יתקלקל בכך - והשאלה בשתים, אי מחויב בטבילה, ואי חלק התחתון שבו נבנה המכונה לא הוי חציצה - ובאופן החיוב, האיך אפשר לטבול כיון שמתקלקל בבואו למים, ואם יש איזו עצה אחרת.

א) דא אינה צריכה לפנים - דפשיטא דהכלי מחויב בטבילה...

ונפשט ממילא ספקך, אם מותר לטבול באופן שה"שטעקער" (שקע) שמכניסין בשם חוטי החשמל ישאר חוץ למים שלא יתקלקל - דזה ודאי כאלו לא טבל כיון דהוי בכלל הכלי, צריך להיות כל הכלי במים וכמבואר ברמב"ם פרק א' מקואות דאם לא הכניס אצבעו במים דלא הוי טבילה מה"ת - וגרע הרבה יותר ממיעוט המקפיד דאינו רק דרבנן, וכמו שהאריך בזה הסדרי טהרה סי' קצ"ח סק"א, ודבר זה פשוט וברור. ועי' תוס' יומא מ"ד ב' ד"ה בכל וז"ל ופריך הירושלמי ואינו חוצץ ומשני קובעו במסמר, כלומר ע"י מסמרין הי' נקבע אותו נרתק לבית יד שיהא בטל ויחשב כגוף המחחה - ובני"ד פשיטא נמי כן הוא, דהנוסף נחשב ובטל להכלי ולא הוי חציצה, וגם צריך ביאת מים בכלולו, וזה ברור.

ב) אך דא עקא, דאי"א להטביל שלא יתקלקל בכך.

לחברה לאיזו מכונת ייצור חשמלית מוקטנת ומטולטלת וכנ"ל וגם אפשר להשתמש שארי תשמישים בכלי זה חוץ מחימום ובישול, וממילא לא מקרי רוב תשמישו עם הקרקע...

ד) ולכאורה היה אפשר לומר לפי המבואר בשו"ע ר"ב ס"ה מגל שנשברה ידו מן השפה ולפנים אינה חוצצת מפני שהיא כבית הסתרים וכו'...

ואם כן כשסותמים הסדקין עם איזו סתימה שם מתחת, לא הוי יותר מבית הסתרים דכלי דאינו חוצץ, ולא גרע מהא דמגל שנשברה ידו מן השפה ולפנים...

ה) והנה עצה הנכונה בני"ד לפע"ד כן, על פי המבואר בס' קצ"ח סע' כ"ח לענין טבילת אשה גדה דלא תאחז בה חברתה בידי'... ואם הדיחה ידי' במים תחילה שרי שמשקה טופח שעל ידי' חיבור למי המקוה, וכן גם בס' ק"כ לענין טבילת כלים בסע' ב' שם, וברמ"א שם ודוקא שלחלה ידיו במי מקוה אבל לא במים תלושין, והט"ז שם ובס' קצ"ח האריך דסגי אף במים תלושין כיון דהמשקה טופח להטפיח נעשה ע"י חיבורם למי מקוה כמי מקוה ממש ע"י השקה - א"כ בני"ד נמי יש עצה כזו או להדיח אצבעו או שני אצבעות במי מקוה בטופח להטפיח, ובהנהו אצבעות יסתום הסדקים, לא דוחק ממש רק קרוב לריפוי כמבואר שם בטו"ז, ובאופן כזה אף אם יבא איזו לחלוחית מים בשם, לא יתקלקל המכונה, או יעשה כזאת ע"י מטלית או חתיכת צמר גפן לטבלו במי מקוה מקודם, ויסחוט קצת שיהי' נשאר על המטלית או חתיכת צמר גפן רק בטופח להטפיח, דלא יופסל מטעם חציצה כיון שמחוברין למי המקוה, וגם לפי השכל אין טופח כזה יקלקל המכונה - וכן נוהגין בעצה כזו לענין טבילת גדה שיש לה מכה באזנה, ואסור לבא בשם מים עפ"י עצת הרופאים, ע"י אבני נזר יו"ד סי' רס"ב.

ו) ובאופן כשהאומנים יאמרו, דאף לחלוחית מים כזה יכול לקלקל המכונה (מה שאין השכל מחייבו) יש עוד עצה לסתום תוך החור שלתוכו יוכל לבא המים להמכונה ולקלקל, בסתימה מעלייתא ע"י דבק או שעה וכיו"ב, ולבטלה בשם לכל הפחות על שבעה ימים (ועל שבעה ימים האלו, ייחדה לשארי תשמישים לא לחמם ולא לבשל בחיבור החשמל) ועל פי החידוש שהמציא הגאון חלקת יואב, מובא להלן בתשובה סימן ק"ה, דכיון דמדרבנן חשוב לענין שבת קש"ק (ע"י טושו"ע או"ח סי' שי"ז) וחציצה במיעוט המקפיד גם כן רק דרבנן, ומשמע

מהרא"ש בפירושו לפ"י דמקואות, ועוד יותר בהלכות קטנות הל' תפילין בפלוגתא דר"ת ור"א לענין קשר של תפילין, ומבואר שם דקש"ק אי"צ לבא שם מים, דמה שקרוא לענין שבת קש"ק מקרי אינו מקפיד, וממילא דבר העשוי לז' ימים דמקרי מדרבנן קש"ק מקרי נמי אינו מקפיד, וכיון דכל הענין נוגע רק לדרא דרבנן כיון דמיעוט המקפיד רק דרבנן, א"כ במבטלו לשבעה ימים מקרי מיעוט שאינו מקפיד ואינו חוצץ. והגאון אבני נזר בסימן רנ"ג לא ניחא לי' בהמצאה זו, דכיון דאיסור מיעוט המקפיד משום גזרה אטו רובו המקפיד וכיון דכה"ג מקפיד קרי' לי' מדאורייתא, אכתי הגזרה במקומה עומדת, וראיה לזה מעירובין ס"ז ב' וכו' - ואני בספרי המלצתי בעד הגאון חלק"י לדחות הראיה מעירובין ע"י"ש. אכן בני"ד גם הגאון אבנ"ז יודה, כיון דיש פוסקים דטבילת כלים רק דרבנן, וגם להרמב"ם יחסו לשיטה זו, ע"י תפא"י סוף ע"ז דפשיטא לי' דטבילת כלים רק דרבנן, וע"י ישועת יעקב סי' ק"כ דעתו, דאף להפוסקים דמה"ת, אבל השתמשות בכלי בלי טבילה לכ"ע רק דרבנן ורק מצוה לטבלה - ואף דלכאורה שיטת רוב הראשונים טבילת כלים מה"ת, מ"מ בני"ד דהדבר נוגע לענין מיעוט המקפיד, דבדואי אינו רק דרבנן, ובמילתא דרבנן כבר מבואר ברמ"א חו"מ סי' כ"ה ובש"ך סי' רמ"ב בארוכה, וכן בספר גט פשוט סוף הספר סוף כלל ו' וז"ל ובאיסור דרבנן גם אנחנו יתמי דיתמי סומכין בשעה"ד ביחיד נגד רבים וכש"כ במיעוט נגד רבים - וכשאנו תופסין כהמיעוט נגד רבים, דטבילת כלים רק דרבנן ממילא אף להאבנ"ז מותר בני"ד, כיון דאף ברובו המקפיד לא יהיה רק מילתא דרבנן ובדרא דרבנן ביטול לז' ימים מקרי קש"ק ואינו מקפיד, וכנ"ל. ובפרט דיש עוד צירוף היתר דבתוך החור ובסדק שם מקרי ביהס"ת, דלדעת הר"ש והרא"ש לא מיפסל בכלי חציצה בשם, וכהאי דתוספתא הנ"ל במגל שנשברה ידו מן השפה ולפנים. ועוד סניף דאפשר גם כלי כזה מקרי נעשה לשמש עם הקרקע - מכל הנהו טעמא, ודאי זו העצה הנכונה לשמש בכלי זה ע"י טבילה עם חציצה וסתימה בתוך חור הכלי. אבל כאמור, לא יעלה על השכל שטופח להטפיח יזיק להכלי, וממילא יש עצה הנ"ל להניח בשם בשעת הטבילה חתיכת צמר גפן או בגד שרוי מקודם במי מקוה, ולסחוט אחר כך באופן שיסאר רק טופח להטפיח, ונעשה כמי מקוה ממש על ידי השקה וכנ"ל.

Disposable Utensils

7) הרב יצחק עבאדי – שו"ת אור יצחק – יורה דעה (יז:)

כלים חד פעמיים העשויים מחומרים שכלים העשויים מהם חייבים בטבילה, האם חייבים או פטורים.

תשובה: לגבי כלים העשויים ממין מתכת או זכוכית הטעונים טבילה, אבל עשויים להשתמש פעם אחת ולפעמים משתמשים בהם ליותר. הנה בספר אגרות משה ח"ג חיו"ד סי' כ"ג כתב בסוף התשובה וז"ל: עכ"פ חזינן דבלא מתקיימין אלא זמן קצר אף שישתמשו בהם איזה פעמים אינם מקבלים טומאה, וא"כ כלים אלו שא"א להשתמש בהם אף על פי הדחק רק ב' וג' פעמים אינם מקבלים טומאה, ורק אם אפשר להתקיים הרבה זמן אף בשביל הזול אין משתמשין מסתבר דמקבל טומאה, וממילא דצריכים טבילה, עכ"ל. אפשרי ונראה מדבריו שזה תלוי במציאות הכלי וחוזקו, שאם אפשר להשתמש בזה לזמן מרובה חייב ואם לאו פטור, ואין זה תלוי במחשבתו - דהיינו שלשיטתו אם בדעתו להשתמש רק באופן זמני פעם או פעמיים והוא כלי שראוי ליותר יצטרך לטבולו.

אמנם הראוני ברמב"ם בהלכות כלים פרק ו' הל' ז' שכתב וז"ל: וכן הקרן שהוא משתמש בה ומשליכה אינה מקבלת טומאה, ואם חשב עליה מקבלת טומאה, ע"כ.

ודברי הרמב"ם מקורם מהתוספתא [כלים פ"ג ה"א]. ומזה נראה מפורש שאם אינו עומד להשתמש באופן קבוע ורק באופן עראי וא"כ משליכו אין על זה שם כלי, ולא תלוי באם אפשר להשתמש בו יותר מפעם אחת, אלא הדבר תלוי בכוונתו אם עומד להשליכו או לא. ועיין בחסדי דוד על התוספתא פ"ו הל' ג' שכתב מפורש שבמשמש עראי תליא מלתא. ובדאי שגם השתמשות של יותר מפעם אחת נכלל בכלל השתמשות עראי.

Large Utensils and Irregular Use

8) הרב יוסף חיים מבגדד – בן איש חי – שנה שניה – מטות (יא)

דוד גדול שמרתיחין בו התמד להוציא מהם שכר וכן דוד שקורין למב"ק (דוד לזיקוק כוהל) שמלאכתו גם כן כך

יטביל בלא ברכה אך לפי גדלם קשה להטביל אותם על כן יתננו לגוי במתנה ויחזור וישאלנו ממנו וכמו שכתב השולחן גבוה גבי חביות גדולות ועיין פחד יצחק מערכת האלף דף נ"ג ועיין שיורי ברכה אות ז' וערך השלחן אות י"א מיהו הכלי שיוורד בו השכר שקורין בערבי פרא"ג (מיכל לקיבול הכוהל מן המתקן לזיקוק) יטביל בברכה וקדירה גדולה כמו דוד שמויחדת לחמם בה מים בשביל הכביסה אין צריכה טבילה ואע"פ שלפעמים כשיהיה חופה או מילה ורוצים לחלק לעניים תבשיל הרבה מבשלים בה אין הולכין בכלי אלא אחר רוב תשמישו ועיין פרי חדש סעיף קטן י"ב וי"ט ושולחן גבוה יורה דעה סימן ק"ך סעיף קטן ט"ז וקדירה גדולה שמגעילים בה כלים לצורך חג הפסח יש אומרים שצריכה טבילה ויש אומרים אינה צריכה, לכך יטבילנה בלא ברכה ועיין ערך השלחן.

Visiting a Jew

9) הרב חיים דוד הלוי – שו"ת עשה לך רב (חלק ח סימן מז)

הריני לאשר קבלת מכתבך מיום ט' שבט דנא, ואשיבך בקצרה, כי אמת הדבר שאדם השומר תורה ומצוות בתוך משפחה שאינה שומרת, נמצא בדרך כלל בקשיים מעין אלה שהזכרת במכתבך, והדרך הישרה והנכונה היא לא להתבייש ולא לחשוש מפגיעה במארחים, ולהסביר להם ברוח טובה אם תתקל בדבר מאכל שיש בו חשש איסור.

אלא שבכל אשר ציינת במכתבך איני רואה חשש רציני שאינך יכול להתגבר עליו. בראשונה ענין טבילת כלים, הרי ניתן בפשטות להניח שכלים אשר משתמשים בהם בא"י הם תוצרת ישראל ואינם צריכים טבילה, אא"כ תהיה בטוח שכלי מסויים הוא בודאי תוצרת חוץ, ומן הספק אין לך צורך לחשוש שיש ללכת אחרי הרוב וביחוד בכלים שאינם כלי מתכות חיובם לכו"ע אינו מן התורה, וספק דרבנן להקל.

10) הרב אליעזר מלמד – מאמר על הלכות טבילת כלים – כח אדר א' תשס"ח

שמעתי מהראש"ל הרב מרדכי אליהו שליט"א, שמותר לשתות תה אצל אדם שאינו שומר כשרות.